

Autorius nežinomas¹

PILIAROŽIŲ PRINCESĖ

VEIKIANTIEJI ASMENYS

Cure ²	– Žynė Terūhi
Vakicure	– Rūmų tarnautojas
Šite	– Kerštaujanti našlės Rokudžiō dvasia ³
Ai	– Palydovas
Vaki	– Jokavos ⁴ vienuolis
Nočidžite	– Kerštaujanti našlės Rokudžio dvasia

*Priešscenyje padedamas siaurarakovis kimono,
vaizduojantis ligos patale gulinčią Piliarožių princesę Aoi.*

¹ Nežinomo autoriaus pjesę „Piliarožių princesė“ (*Aoi no Ue*) scenai pritaikė Zeami /Dzeami/ (1363?–1443?) – vienas No teatro kūrėjų, reiškėsis kaip aktorius, dramaturgas ir pagrindinis teoretikas. Pjesė remiasi X–XI a. sandūroje parašytu japonų rūmų damos Murasaki Shikibu /Šikibu/ (gimimo ir mirties metai nežinomi) penkiasdešimt keturių skyrių grožinės prozos kūrinio *Sakmė apie princą Gendži* (*Genji monogatari*), kuris laikomas pirmuoju romanu pasaulyje. Piliarožių princese vadinama jauna aukštuomenės moteris Aoi – pagrindinio romano veikėjo, išgalvoto gražuolio princo Gendži žmona. Aoi tėvas pristatomas kaip kairysis ministras (*sadaijin* /sadaidžin/) – įtakingiausias žmogus ankstyvųjų viduramžių Japonijos vyriausybėse. Egzistuoja kelios pjesės „Piliarožių princesė“ sceninės versijos, kurios skiriasi ne tik mizanscenomis ir replikų turiniu, bet ir veikėjų skaičiumi, – priklausomai nuo No teatro trupės. Verčiant į lietuvių kalbą, remtasi autoritetingos „Shōgakukan“ /Šiogakukan/ leidyklos parengta pjesės teksto versija.

² Du pagrindiniai visų No teatro spektaklių amplua yra *waki* /vaki/ ir *shite* /šite/. *Shite* vaidinamas personažas yra aktyvusis pasakojimo dalyvis, *waki* – pasyvusis, skatinantis *shite* išpažintį. Žodžiu *nochijite* /nočidžite/ vadinamas *shite*, kuris antroje spektaklio dalyje įkūnija savo herojaus dvasinės būsenos kulminaciją. *Waki* personažą lydi antraeilis aktorius arba aktorai *wakitsure* /vakicure/ (kitai – *wakizure* /vakidzure/), vaidinantys žmones iš *waki* aplinkos, o *tsure* /cure/ būna vienaip ar kitaip susijęs su *shite* personažu. *Ai* – pašalinis asmuo, aiškinantis su *shite* personažu susijusios istorijos peripetijas arba suteikiantis apie jį žinių. Visus vaidmenis No spektakliuose atlieka vyrai.

³ Šeštajame sostinės kvartale rūmus turinti Rokudžio (*Rokujō no miyasudokoro*/Rokudžio no mijasudokoro/) – turtinga, kilminga ir išdidi velionio kronprinco našlė, viena iš Gendži mylimųjų. Ji negali susitaikyti su viešu pažeminimu, patirtu per didžiausią sostinės šventę, kai dėl Aoi svitos kaltės buvo sulaužyta jos karieta ir atskleistas jos inkognito.

⁴ Jokava (*Yokawa*) – vienuolynų ansamblis, įeinantis į budistinių Enriaku šventyklų (*Enryakuji* /Enriakudži/) kompleksą. Enriaku šventyklos išsidėsčiusios ant Hiei kalno (*Hieizan* /Heidzan/), kylančio toje vietoje, kur sueina du kalnagūbriai, iš šiaurės ir rytų pusės supantys senąją Japonijos sostinę Kiotą (*Kyōto*). Miestas buvo įkurtas VIII amžiaus pabaigoje ir tuo metu vadintas Heianu (*Heiankyō* /Heiankyō/).

Tyliai įžengia ŽYNĖ TERUHI ir atsisėda į vietą dešiniajame priešakiniam scenos kampe. Scenoje pasirodęs RŪMŲ TARNAUTOJAS ministro drabužiais lėtai eina prie tolimesnio kairiojo stulpo.

RŪMŲ TARNAUTOJAS. Aš – tarnas nuolankus eksimperatoriaus Sudzaku⁵. Ir pasakysiu jums, kad prakilnioji ministro kairiojo duktė Aoi, princesė Piliarožių, pačios pikčiausios dvasios kenčia apsėsta. Dvasininkai garbūs ir aukšti vienuoliai švenčiausiąsias maldas kalbėti buvo paprašyti ir jai padėt slapčiausiais užkeikimais. Ligonei gydyti daugybė būdų buvo išbandyta, bet nesulaukta pagerėjimo ženklų. Tada prisiminta žynė, vardu Teruhi. Prakalbinti ji moka nelabąsias, kurios pas ją ateina, išgirdusios stuksenimą į švento lanko tempelę⁶. Tegu paklaus žynė, ar siunčia prakeiksmą jau mirusi velė, ar gyvas tebėra tasai, kurio dvasia išklydusi princesę susargdino. (*Pasisuka į Žynę Teruhi.*) Nedelski, imki į rankas beržinį lanką savo.

ŽYNĖ TERUHI. Dangaus švarume ir švarume žemės! Švaru, kas viduje, ir tai, kas išorėj, ir visos juslės švarios!

Tasai, kurs priima ateinantį, nūnai pakrante ilga joja – tarp nendrių raitomis ant keršo žirgo, paleidęs vadeles.⁷

Skambant muzikai, ant tiltelio, vedančio į užkulsius, pasirodo NAŠLĖ ROKUDŽIO⁸ ir sustoja prie pirmosios iš trijų palei tiltelį įkastų pušų.

NAŠLĖ ROKUDŽIO. Trys vežimai už vartų lauks manęs⁹, ir ves tiesos keliu aukščiausia išmintis. Bet ar išves iš namo degančio, kurs žemės dulkėmis pavirs¹⁰? Ir ilgmoliūgio

⁵ Princo Gendži vyresnysis brolis, kuris buvo pradėtas vadinti Sudzaku po to, kai atsisakęs sosto apsigyveno Sudzaku rūmuose (*Suzakuin*) į pietus nuo imperatoriaus dvaro. Ten persikeldavo dauguma valdovų abdiktų senovės Japonijoje.

⁶ Būdavo tikima, kad beržinio lanko stuksenimu iškvistos dvasios prisiglaudžia viršutinėje jo įrantoje.

⁷ Magiški žodžiai, kuriais egzorcistai iššaukdavo dvasias ir perkeldavo jas į mediumus.

⁸ Rokudžio vaidinantis aktorius vilki prabangų į miestą išsiruošusios kilmingos moters rūbą, pro kurio apykaklę matyti apatinio rūbo kraštas su auksinių trikampių ornamentais baltame lauke (užuomina į gyvatės žvynus). Kaukė, kuri dengia artisto veidą pirmoje spektaklio dalyje, vadinama „auksaake“ (*deigan*) – prakilniems jos bruožams gąsdinančios aistros suteikia aukso spalvės dažais padengti akių baltymai (ir tokio pat atspalvio dantys tarp pravirų lūpų).

žiedai išsiskleidė kieme¹¹, pamirštame kaip karieta sulūžusi. Kur eiti – nežinau, todėl taip liūdna (*kairiu delnu prisidengia akis, paskui įžengia į sceną ir pasuka link tolimesnio kairiojo stulpo*).

Slogus pasaulis, kuriame kinkyto jaučiais vežimaičio ratai sukasi! Slogu tenai, kur ratai sukasi, į slogią pradžių grįžtantys, – kaip atpildas už nuodėmes gyvenimų praėjusių.

Taip jau yra, kad kelias per mirtis ir gimimus – tarsi tekūnis riedančio vežimo, kurs iš šešių pasaulių¹² ir keturių gimčių¹³ ištrūkt negali. Koks nenuspėjamas žmogaus likimas! Lyg dryskantis banano lapas arba puta neilgaamžė. Tokia tvarka pasaulio, ir tas neišmintingas, kuris neatveria akių, idant išvystų, kad vakarykštės gėlės šiandien virtusios sapnais. Kartėlis mano – neapykantos maitinamas, ir sunkios mano mintys, kurių užmiršti negaliu. Tikėdamasi bent trumpam paguodą rasti, atsiliepiu aš kviečiama beržinio lanko ir kaip dvasia kerštinga atėjau čionai. (*Žengia žingsnį į priekį*.)

Ak, gėda man! Kaip ir tada, taip ir dabar aš vėl slapčia atvažiuoju karietoje nepuošnioje (*nuleidžia galvą*)!

Žiūriu į mėnesį ir laukiu, kol danguje nušvis aušra, kol danguje nušvis aušra, tačiau mėnulio šviesoje nebus matyti veido mano atsispindinčio – blyškus jis it mirazas, virpantis ore, ir nepagaunamas jis mėnesienoje – tarsi drugys aš būčiau vienadienis¹⁴, kuris ant lanko įrantos nutūps, kad žinių perduotų apie kartėlį, kad žinių perduotų apie kartėlį.

Iš kur girdžiu aš lanko garsą aidint (*pasisuka dešinėn ir žengia vieną žingsnį*)? Iš kur girdžiu aš lanko garsą aidint (*paėina žingsnį į priekį ir klausosi*)?

⁹ Zeami laikais ant tiltelio būdavo pastatoma karietos dekoracija, kurioje spektaklio pradžioje sėdėdavo *shite* personažas.

¹⁰ Lotoso sūtros (vienas svarbiausių budistinių šventraščių) „Palyginimų ir alegorijų“ skyriuje pasakojama apie tėvą, kuris išgelbsti vaikus iš degančio namo pažadėjęs jiems lauke laukiantį žaislą – avinu, elniu ir jaučiu kinkytus tris vežimus. Tai – alegorija apie aistrų valdomą pasaulį, iš kurio kančių išgelbsti Budos išmintis.

¹¹ Primenama *Sakmės apie princą Gendži* herojė Ilgmoliūgio žiedų dama (*Yūgao /Jūgao/*), kurią princas pirmą kartą sutinka gyvenančią kukliame būste, puošiamame baltų tvorelę apšvičiusio ilgmoliūgio žiedų. Kaip ir Piliarožių princesę, Ilgmoliūgio žiedų damą romane nužudo šmėkla, kuri galėjo būti ir greičiausiai buvo įžeistos Rokudžio dvasia.

¹² Šeši paklydusiųjų pasauliai, į kuriuos už savo gerus ar blogus darbus patenka visos gyvos būtybės, kad pakartotų juose gyvenimo ir mirties ratą. Tai – pragaro, alkanųjų dvasių, gyvių, žmonių, titanų, pusdievių pasauliai.

¹³ Pagal budistinį įsivaizdavimą, esama keturių gimimo formų: iš gemalo (žmonės ir žvėrys), iš kiaušinio (paukščiai), iš drėgmės (žuvys, vabzdžiai), iš virsmo (dangaus ir pragaro būtybės).

¹⁴ Aliuzija į *Sakmę apie princą Gendži*. „Vienadieniai drugiai“ (*Kagerō*) – penkiasdešimt antro romano skyriaus pavadinimas, simbolizuojantis budistinių pasaulio netvarumą.

ŽYŅĖ TERUHI. Klėtėlės¹⁵ miegamajame kažkas stovėjo – ten, kur kampe dvivėrės durys.

NAŠLĖ ROKUDŽIO. Pavidalo jos nesimatė (*pasisuka į Žynę Teruhi*), todėl su ja nesikalbėjo niekas (*pasisuka į salę ir delnu prisidengia akis*).

ŽYŅĖ TERUHI (*žiūri į Našlę Rokudžio*). Dalyką aš regiu nuostabų! Matau kilmingą damą, kurios čia niekas nepažįsta, karietoj sėdinčią sulūžusioj, be įkinkyto jaučio, o mergina, kuri man primena naujokę rūmų¹⁶, apsikabinus ienas rauda ir lieja ašaras graudžias. O, kaip baisu! (*Pasisuka į Rūmų tarnautoją*.) Ar čia negali būti ta, kuri mums reikalinga?

RŪMŲ TARNAUTOJAS (*žiūri į Žynę Teruhi*). Manyčiau, taip ir bus. Pasisakykite, kas esanti, neslėpkite nuo mūsų!

NAŠLĖ ROKUDŽIO. Dūlus žmogus, ir tarsi žaibo blyksnis trumpas jo gyvenimas (*atsisėda į vietą priešais didesniuoją ir mažesniuoją pailguoją būgną grojančius muzikantus*), todėl neverta pykti ant kitų ir dėl savęs liūdėti. Ir vis dėlto kada nerimt pradėjo mano siela ir leidosi į klajones (*kairiu delnu prisidengia akis*)?

Kaip manote, ką lanko aidas priviliojo, kas stojo priešais jus? Esu kerštinga Rokudžio dvasia! Kadaisė laimė man šypsojosi pasauly, buvau sava aš rūmuose, kurie didybe debesis pranoksta, ir nesibaigiantys atrodė pokyliai žiedų¹⁷ ir tie garsai, kuriais mus muzikantai džiugino pavasario rytais, o naktimis rudens po raustančiais klevais¹⁸ grožėdavausi mėnuliu kartu su nemarios šlovės valdovais. Tada ir gėlės man kvepėdavo kitaip, ir spindesio apakinta buvau, tačiau apsiblausė šviesa, tik ryto veiduose pabudusių sukučių atspindi pabaigos laukimas¹⁹. Nebežinau, kada širdies manosios kartume²⁰

¹⁵ „Klėtėlė“ (*Azumaya /Adzumaja/*) – garsios liaudies dainos ir penkiasdešimto *Sakmės apie princą Gendži* skyriaus antraštė.

¹⁶ Senojoje sceninėje versijoje Rūmų naujokė buvo atskiras dramos personažas.

¹⁷ „Žiedų pokylis“ (*Hana no en*) – aštuntojo *Sakmės apie princą Gendži* skyriaus pavadinimas.

¹⁸ Aliuzija į septintąjį romano skyrių „Kai rausta klevai“ (*Momijinoga /Momidžinoga/*).

¹⁹ Aliuzija į XI–XII a. sandūros rūmų damos Kii (gimimo ir mirties metai nežinomi) eilėraščių.

Debesų krašteliai rausta rytuose –
žiūrėsiu, kaip aušra atspindi

tarytum sielvartingam kapinių lauke, kur ant paparčių ūglių sprogsta lapai²¹, prasikalė daigai minčių tūžmingų (*įsmeigia akis į kimono priešscenyje*). Ir rasai krintant tartum ašaroms, aš atėjau čionai, kad neapykantą pamirščiau.

CHORAS. O taip! Nejaugi nežinai, kad šiam pasaulyje užuojauta ne tik užjaučiamam, bet ir užjaučiančiam gyventi padeda (*Našlė Rokudžio kairiu delnu prisidengia akis*).

Tačiau tasai, kuris kitam negailestingas, tasai, kuris kitam negailestingas, tas atpildo už savo darbus neišvengs²². Kodėl tada dejuoji ir kenti? Tarsi pamačiusi šalpusnio lapo (*Našlė Rokudžio priklaupia ant dešinio kelio ir žiūri į kimono*) kitą pusę, aš neapykantą jaučiu²³, ir galo jai nebus, ir galo jai nebus (*Našlė Rokudžio delnu prisidengia akis*).

ryto veidus pabudusių sukučių,
nes jų jau nebebus tada,
kai saulė kairią spinduliuos...

Taip pat aliuzija į dvidešimtą *Sakmės apie princą Gendži* skyrių „Ryto veidai“ (*Asagao*), kuris pasakoja apie Gendži atstūmusią jo pusseserę, vadinamą Sukučių princese, nes žodis *asagao* japoniškai reiškia ir „purpurinį skutį“.

²⁰ Aliuzija į japonų literato ir valstybės veikėjo Ono no Takamura (802–852) kinišką eilėrašį:

Paparčių šaknys gūšis violetiniame savo kartume –
nelyginant į kumštį sugniaužta ranka;
ir žemę skros šalti lyg jaspis nendrių stagarai –
tarsi kišenę perdūrus yla.

²¹ Užuomina į princą Shiki /Šiki/ (*Shiki no miko*; ?–716) eilėrašį:

Krintantis vanduo
į akmenis sudūžta;
virš krioklio ant paparčių ūglių
sprogsta lapai, –
pavasaris jau čia!

Taip pat aliuzija į keturiasdešimt aštuntą *Sakmės apie princą Gendži* skyrių „Paparčių ūgliai“ (*Sawarabi /Savarabi/*).

²² Aliuzija į freilinos Owari /Ovari/ (gimimo ir mirties metai nežinomi), patarnavusios imperatoriaus Sutoku žmonai imperatorienei Kōkamon'in (1122–1181), eilėrašį:

Kokia prasmė dejuot?
Aš meilėje
buvau negailestinga, –
ir atpildo šiame pasaulyje
atėjo valanda.

²³ Aliuzija į poeto ir poezijos vakarų šeimininko Taira no Sadafun (?–923) eilėrašį:

Atėjo atšalimas, ir rudeninis vėjas pučia
apversdamas šalpusnio lapą, –
jo kitą pusę pamačiau,
kuriai aš neapykantą jaučiu
ir jausiu dar labiau.

NAŠLĖ ROKUDŽIO. O, neapykanta! Aš aukai smogti trokštu ir nežinau, kiek dar ištversiu (*pasisuka į Žynę Teruhi*)!

ŽYNĖ TERUHI. Ak, nelaimingoji! Ar tinka Rokudžio (*Našlė Rokudžio pasisuka į žiūrovus*), garbingai našlei, tąsyti už plaukų varžovę, kaip elgiasi nuviltos žmonos? Aš pagalvoti jūsų teprašau ir tuojau pat sustot!

NAŠLĖ ROKUDŽIO. O ne, kas man iš tavo žodžių (*išsitiesia priklaupusi ant dešiniojo kelio ir žiūri į Žynę Teruhi*)! Aš aukai trokštu smogt ir nežinau, kiek dar ištversiu (*stojasi*)! Prie priegalvio aš prieinu ir jai suduodu iš visų jėgų (*eina prie kimono, atsiklaupia ir vėduokle stukteli drabužį*).

ŽYNĖ TERUHI. Tada ir jos tarnaitė tarė, kad kentėt daugiau negali (*atsistoja*), ir prie ligonės kojų ėjo, kad pykčiui savo duotų valią.

NAŠLĖ ROKUDŽIO (*atsistoja*). Tebūna mano neapykanta tau atpildas už praeitį (*eina prie tolimesnio kairiojo stulpo*)!

ŽYNĖ TERUHI. Bet tūžmasties liepsna²⁴

NAŠLĖ ROKUDŽIO. paverčia pelenais (*rodo į kimono*).

ŽYNĖ TERUHI. Nejaugi nežinai?

NAŠLĖ ROKUDŽIO. Ir aš žinau, ir ji jau žino (*žiūri į kimono*).

CHORAS. Ak, ji nekenčiama, nekenčiama (*Žynė Teruhi atsisėda, Našlė Rokudžio trepteli koja ir delnu prisidengia veidą*)! Ji jėgą neapykantos pažino (*Našlė Rokudžio eina į priešscenį*) ir verkia patale liūdnei, bet jeigu ji gyvens ir pasiliks pasaulyje šiame

²⁴ Aliuzija į Indijos poetui Ašvagošai (*Aśvaghōṣa*; apie 80–apie 150) priskiriamą budistinio veikalo „Didžioji puošmena“ (skr. *Mahālaṅkāra-sūtra-śāstra*) vertimą į kinų kalbą: „Mano kūnas – kaip žagarai išdžiūvę, mano tūžmasty – kaip ugnis. Prieš spėdamas kitus sudeginti, pats pelenais pavirsiu“ (12 skyrius).

(žiūrėdama į kimono, atsitraukia į vietą priešais pailgaisiais būgnais grojančius muzikantus), ji bus kartu (prisidengusi virš galvos iškelta vėduokle, eina kairiojo scenos krašto link) su tuo, kurio šviesa atsispindės vandens tamsoj²⁵ ryškiau už jonvabalius, žybsinčius prie pelkių²⁶ (žiūrėdama po kojomis, žengia kelis žingsnius atgal), kartu su princu Spindulinguoju²⁷ (pakelia akis į kimono).

NAŠLĖ ROKUDŽIO. Prie piktžolyno²⁸ gyvenau.

CHORAS. Ir jei sugrįžt turėčiau vieniša, nelyginant ramos lašelis ten pranykti²⁹ (Našlė Rokudžio sukdamasi eina į vietą priešais pailgaisiais būgnais grojančius muzikantus), man būtų per sunku, ir daros nepakenčiama vien nuo tokių minčių! Net sapnuose (trepteli koja) nebesusigrąžinsiu meilės priesaikų (eina į priešscenį), kurios pavirto pasaka iš tolimų laikų (sviedžia vėduoklę į kairįjį kampą už muzikantų ir pasuka prie tolimesnio kairiojo stulpo). Galvūgalyje veidrodi regiu (įsmeigia akis į kimono), ir skaidrume jo – veidą savo. Per daug jame jausmų, ir gėda man (nuleidžia galvą)! Prie priegalvio sulūžus laukia karieta (žiūrėdama į kimono, abiem rankomis traukia aukštyn savo kostiumo apykaklę). Į ją tave aš, nelaimingoji, įsisodinsiu ir išsivešiu paslapčia, ir išsivešiu

²⁵ Aliuzija į kinų poeto Xu Hun /Siu Hun/ (791– apie 854) eilėrašį:

Kada po meldais vandenį tamsa užtraukia,
jonvabaliai naktį susiranda;
kai jovarai ir gluosniai vėją į viršūnes kelia,
išlydi rudenį laukinės žąsys.

Taip pat užuomina į dvidešimt penktą *Sakmės apie princą Gendži* skyrių „Jonvabaliai“ (*Hotaru*).

²⁶ Aliuzija į Murasaki Shikibu amžininkės, poetės Izumi Shikibu /Idzumi Šikibu/ eilėrašį (gimimo ir mirties metai nežinomi):

Neramios mano mintys,
kai žvelgiu į jonvabalį,
žybsintį virš pelkių,
vis klausdama savęs,
ar tai ne mano pasiklydusi dvasia.

Užuominą į šį eilėrašį taip pat galima rasti devintame *Sakmės apie princą Gendži* skyriuje „Piliarožės“ (*Aoi*), kuris ir tapo pjesės šaltiniu.

²⁷ Gendži epitetas.

²⁸ „Piktžolynas“ (*Yomogiu* /Jomogiu/) – penkioliktas romano skyrius.

²⁹ Aliuzija į imperatoriaus regento ir ministro pirmininko, garsaus kaligrafo Fujiwara no Yoshitsune /Fudživara no Jošicune/ (1169–1206):

Ant kiekvių lapų piktžolyne
rasos lašeliai virpa,
išnykstantys bematant.
Ar širdį atiduot jiems verta
ir meilės laukt pasaulyje šiame?

paslapčia (*užsitraukusi ant galvos savo kostiumo kraštą prisiartina prie kimono, paskui susikūprinusi eina į kairįjį kampą už orkestro*).

RŪMŲ TARNAUTOJAS. Ateikite kas nors! Ar girdite mane?

Į scenos vidurį išeina PALYDOVAS ir klaupiasi.

PALYDOVAS. Aš čia.

RŪMŲ TARNAUTOJAS. Tu į Jokavą kopk ir pas tenykštį brolių eiki. Jam pasakyk, kad užkratą padėtų išvaryti maldomis, ir paprašyk jo paskubėt.

PALYDOVAS. Bus padaryta, kaip man liepiat (*atsistoja ir eina prie tolimesnio kairiojo stulpo*)!

Taigi taigi, dalykai dedasi nepaprasti! Girdėjau, kad dvasia piktoji, kuri kentėt princesę Piliarožių verčia, jau buvo kiek aprimus, tačiau ir vėl man sako, kad neišpasakytą jos jėga! Nedelsdamas skubėsiu į Jokavą ir, jų vienuolį pasikvietęs, atvesiu į namus! (*Žengia ant tiltelio, vedančio į užkulsius, sustoja prie pirmosios iš trijų pušų ir pasisuka į kulsius.*) Ar girdite? Einu vidun!

Iš užkulsių pasirodo JOKAVOS VIENUOLIS, atsistoja prie paskutiniosios iš trijų pušų ir pasisuka į žiūrovus.

JOKAVOS VIENUOLIS. Prieš langus devynių žiūrų³⁰, tenai, kur dešimt sutelktumo patalų³¹, tarsi vanduo gaivinantis nuplaus aistras visuotinę vienovę³², ir trijuose slėpiniuose³³ atsispindės kaip tėkmėje skaistus mėnulis³⁴. Aš laukiu ir ūmai (*pasisuka į Palydovą*) girdžiu kažkokį žmogų sakant, kad eina pas mane vidun. Kas būsi tu?

³⁰ Budizme devynios žiūros – tai žmogui būdinga devynių rūšių vidinė veikla, kuri padeda pažinti pasaulį. Pažinimas įmanomas akimis, ausimis, nosimi, liežuviu, kūnu, mintimis, savimone, patirtimi, tyrumu.

³¹ Dešimt sutelktumo būdų – tai dešimt būdų atsiriboti nuo išorinio pasaulio ir pasiekti nirvaną.

³² Turimas omenyje žmogaus susijungimas su dieviškaisiais transcendentiniais lygmenimis.

³³ Trys slėpiniai – trys budistinės veiklos formos. Kūno slėpinys – tai simboliniai rankų ir kūnų judesiai, vadinamosios mudros; kalbos slėpinys – maldos; sąmonės slėpinys – mintys apie Budą.

PALYDOVAS (*pasisuka į Jokavos vienuolį*). Esu pasiuntinys, atnešęs žinią kairiojo ministro³⁵.

JOKAVOS VIENUOLIS. Ir ką man nori pasakyti?

PALYDOVAS. Prašyčiau išklaudyti. Princesę Piliarožių dvasia kankina nelaboji, kuri labai negailestinga, todėl jus kviečia kuo skubiau atvykt ir maldomis padėt ligonei.

JOKAVOS VIENUOLIS. Nors ypatingų įžadų dabar laikausi, išgirdęs, kad patsai ministras kviečia, esu aš pasiryžęs aplankyti jo namus. Tu pirmas eik, o aš – paskui tave keliausiu.

PALYDOVAS. Tebūna taip, aš pirmas eisiu ir nuvesiu jus.

PALYDOVAS įžengia į sceną, JOKAVOS VIENUOLIS eina jam iš paskos. Pasisukęs į RŪMŲ TARNAUTOJĄ, PALYDOVAS sustoja priešais pailgaisiais būgnais grojančius muzikantus ir atsiklaupia.

PALYDOVAS. Vienuolį pakviečiau ir atėjau kartu su juo.

RŪMŲ TARNAUTOJAS. Gerai, aš supratau.

PALYDOVAS išeina pro dešiniąsias dureles scenos gilumoje. RŪMŲ TARNAUTOJAS atsistoja. JOKAVOS VIENUOLIS eina į vietą prie tolimesnio kairiojo stulpo.

JOKAVOS VIENUOLIS. Aš ypatingų įžadų laikiausi, tačiau išgirdęs, kad ministras kviečia, atskubėjau.

³⁴ Buda dažnai lyginamas su pilnatimi, o žmogaus siela – su sruvenančiu vandeniu, kuriame atsispindi pilnatis.

³⁵ Kairysis ministras – ponios Aoi tėvas.

RŪMŲ TARNAUTOJAS. Dėkoju, kad atėjot naktį tokią vėlią.

JOKAVOS VIENUOLIS. Parodykit, kur ilsisi ligonė.

RŪMŲ TARNAUTOJAS (*pasisuka į kimono*). Ji ten! Prieikit ir pažvelkite į ją.

JOKAVOS VIENUOLIS (*pasisuka į kimono*). Man regis, čia ne šiaip sau negeroji, ir aš malda padėti damai kenčiančiai mėginsiu (*pasisuka į Rūmų tarnautoją*).

RŪMŲ TARNAUTOJAS. Prašau, nedelskite ir gelbėkite ją!

JOKAVOS VIENUOLIS. Gerai, aš supratau!

RŪMŲ TARNAUTOJAS atsisėda prie fleitininko. JOKAVOS VIENUOLIS eina į vietą priešais pailgaisiais būgnais grojančius muzikantus ir atsiklaupęs susikaupia maldai.

JOKAVOS VIENUOLIS. Ašai, aiškiaregys, užkeikimus pradėsiu ir žengsiu pėdomis Asketų tėvo³⁶, sau skindamasis kelią į viršūnes, sau skindamasis kelią į viršūnes, kur Įžvalga kaip deimantinė kuoka skrodžia Įščias³⁷, ir skrandą manąją papuoš rasa, kurios lašeliai rojuje medžius drėkina, iš brangakmenių septynių išaugusius³⁸ (*užsitraukusi ant galvos savo kostiumo kraštą pasirodo Rokudžio dvasia³⁹ ir susiriečia prie tolimesnio kairiojo stulpo*). Lyg ašutinę apsilvilksiu aš dorybę didžią pakantumo, kuri mane nuo

³⁶ Turimas omenyje VII amžiaus pabaigos asketas En no Ozuno /Odzuno/ (gimimo ir mirties metai nežinomi), vienos ezoterinių Japonijos budizmo sektų įkūrėjas.

³⁷ Ezoteriniame Shingon /Šingon/ budizme Kumano regiono (Wakayama /Vakajama/ prefektūra) kalnai tapatinami su Įsčių (kosminės atjautos simbolio) karalija, o Kimpusen /Kimpusen/ kalnagūbris (Nara prefektūra) – su Deimanto („deimantinės kuokos“, kosminės įžvalgos simbolio) karalija.

³⁸ Septyni brangakmeniai: auksas, sidabras, lazuritas, agatas, milžiniškosios tridaknos kriauklė, krištolas (arba biotitas), koralas (arba perlas).

³⁹ Rokudžio dvasia (antrasis *shite* pavidalas) mūvi raudonas sijonkelnes ir į jas sukištus marškinius, kurie ištiesai padengti slibinišku aukso trikampių raštu. Jos veidą slepia raguota demono kaukė, vadinamoji *hannya* /hannia/. Nors *hannya* kaukė turi kelti šurpą, gero meistro rankose ji įgyja ir nenusakomo liūdesio. Zeami teigė, kad vaidinant nelabą dvasią, išorė privalo būti demoniška, bet vidus žmogiškas, nes demonai yra ne tolimo fantazijų pasaulio būtybės, o žmogaus širdies pagimdyti monstrai. Rokudžio vaidmuo laikomas ypač sudėtingu, nes pati herojė yra rafinuota ir santūri moteris, kuri iš paskutiniųjų stengiasi susiimti, nepasiduoti savo pražūtingiems jausmams, neatskleisti jų viešumoje. Net ir tuo metu, kai pavydas ir nuoskauda ją užvaldo, atima protą ir paverčia demonu, aktorius privalo sukurti gėdos iki galo nepamiršusios, nesugyvuolėjusios dvasios paveikslą.

suteršimo saugos, ir rožinio raudonmedį aš trindamas klausysiuos, kaip barška jo karoliai man tarp pirštų (*Jokavos vienuolis trina rankose rožinio vėrinį*). Taip sukalbėta bus mana malda (*Rokudžio dvasia pakyla ir įsmeigia akis į Vienuolį, pasisukusį jos pusėn*).

Kreipiuosi į tave, o, Trailokjavidžaja⁴⁰, Trijų pasaulių nugalėtojai, sargybini rytų, ir tave tikiu, Ačala⁴¹, nes nepajudinamas tu esi, mus nuo nelaimių sergstintis (*Rokudžio dvasia susiriečia!*)

ROKUDŽIO DVASIA (*klaupiasi priešais kimono*). Klausyk, aiškiaregy (*krato belstuko formos lazda rankose*)! Eik lauk, ir kuo greičiau! Kitaip pasigailėsi (*žiūri į kimono*)!

JOKAVOS VIENUOLIS. Kad ir kokia baisi pamėklė būtum (*Rokudžio dvasia atsistoja*), ar gali tikrojo tikėjimo jėga išsekti aiškiaregio širdyje (*Rokudžio dvasia apsisuka ir eina prie muzikantų su pailgaisiais būgnais*)? Ir rožinis tarp pirštų vėl barškės!

JOKAVOS VIENUOLIS atsistoja, eina prie ROKUDŽIO DVASIOS ir kalba maldas.

ROKUDŽIO DVASIA abiem rankomis suspaudžia lazda.

CHORAS. Kreipiuosi į tave, o, Trailokjavidžaja, Trijų pasaulių nugalėtojai, sargybini rytų (*Rokudžio dvasia trepteli kojomis*)!

ROKUDŽIO DVASIA. Ir į tave, Kundali⁴², kurs saugai tikrąjį įstatymą pusėje pietų (*rodo tiltelio pusėn*)!

CHORAS. Ir į tave, Jamantaka,⁴³ vakaruose (*Rokudžio dvasia pasisuka choristų pusėn*)!

⁴⁰ Trailokjavidžaja, arba Trijų pasaulių nugalėtojas (skr. *Trailokyavijaya*), – tai keturveidis, aštuoniarankis dievas, kuriam patikėta saugoti rytų kryptį ir įveikti godumą, tūžmastį, kvailumą. Vienas iš penkių Budos Vairočanos (skr. *Mahāvairocana* /Mahavairocana/) sargų.

⁴¹ Ačala, arba Nepajudinamasis (skr. *Acalanātha vidyārāja* /Ačalanatha vidjaradža), – blogi įveikianti dievybė. Vaizduojamas su figūrą gaubiančiais liepsnos liežuviais; dešinėje rankoje laiko kardą, kairėje – raizgus, kuriais sugaudomos visos žmoniją kamuojančios bėdos.

⁴² Kundalis (skr. *Kuṇḍali*) – aštuoniarankis dievas, kuriam patikėta saugoti pietų pusę, įveikti demonus ir dieviškuoju nektaru atvėsinti aistrų karštį.

⁴³ Jamantaka (skr. *Yamāntaka*) – šešiaveidis, šešiarankis, šešiakojis dievas, jojantis ant buivolo, laikantis kardą, ietį, žiedus ir skeptrą, saugantis vakarų pusę, nugalintis nuodingas gyvates ir slibinus.

ROKUDŽIO DVASIA. Ir į Vadžrajākšą⁴⁴ šiaurės pusėje (*pasisuka ir eina prie muzikantų su pailgaisiais būgnais*).

CHORAS. Kurs rūščiai saugo tikrąjį įstatymą (*Rokudžio dvasia eina į scenos vidurį*)!

ROKUDŽIO DVASIA. Ir į tave, kuris viduryje esi (*sukasi mažais žingsneliais, ištiesia lazda ir prilaiko ją kaire ranka*)!

CHORAS. O, Ačala! Tikiu tave, esi tu nepajudinamas, apsaugojantis nuo nelaimių (*Rokudžio dvasia trepteli koja*) ir troškimus paverčiantis tikrove (*eina į kampą*), kurs paskui Budą didįjį eini! Tu amžinas esi pasaulio šio netvarume (*purto lazda, nukreiptą į Jokavos vienuolį, eina prie kimono, klaupiasi ir stojasi*)! Ir tam, kurs klauso mano žodžių, atsiveria gelmė (*puola prie Jokavos vienuolio*), ir tas, kurs širdį manąją pažįsta, palaimą nušvitimo patiria⁴⁵ (*pasuka prie tolimesnio kairiojo stulpo ir atsisėda sukryžiuvusi kojas*).

ROKUDŽIO DVASIA (*numeta lazda ir rankomis užsidengia ausis*). O, kaip baisu! Balse jo dieviškąją išmintį girdžiu!

JOKAVOS VIENUOLIS atsiklaupia scenos viduryje ir žiūri į ROKUDŽIO DVASIĄ.

CHORAS. Jau viskas, pabaiga! Kerštingoji dvasia (*Rokudžio dvasia žiūri į Jokavos vienuolį*) daugiau nedrįs čionai ateiti (*ima vėduoklę*)!

Kada išgirsta skaitant šventraščius (*Rokudžio dvasia atsistoja, Jokavos vienuolis taip pat atsistoja, eina prie choristų ir atsisėda*), kada išgirsta skaitant šventraščius, atlyžta širdys, velnio užvaldytos (*Rokudžio dvasia išskleidžia vėduoklę ir staigiu judesiu kilsteli ją reikšdama džiaugsmą*), ir nusileidžia bodhisatvos iš dausų tarsi užuojauta ir įsikūnijus dorybė pakantumo. Ir kenčiantys, kurie į šviesą išsiveržia (*sukasi ir eina prie*

⁴⁴ Vadžrajākša (skr. *Vajrayakṣa*) – triveidis, šešiarankis dievas, rankose laikantis penkiadantį ginklą, strėles, žiedus, varpelius, lanką ir saugantis šiaurės kryptį.

⁴⁵ Ačalai skirtos giesmės baigiamosios eilutės, kurios būdavo sudedamoji asketų maldos dalis.

tolimesnio kariojo stulpo), palaiminti tebus (*ištiesia sudėtas rankas*), palaiminti tebus (*trepteli kaire, paskui dešine koja*).⁴⁶

Vertė Dalia Švambarytė

Versta iš Koyama, Hiroshi 小山弘志, Ken'ichirō Satō 佐藤健一郎 (sud.) 1997–1998. *Yōkyokushū* 謡曲集 [No pjesių rinktinė], 2 t., iš *Shinpen Nihon koten bungaku zenshū* 新編日本古典文学全集 [Naujos redakcijos Japonijos klasikinės literatūros rinktinė], t. 58–59, Tōkyō: Shōgakukan 小学館.

⁴⁶ Romane Aoi išgelbėti nepavyksta. Ji miršta pagimdžiusi sūnų (pirmagimį Gendži vaiką), taip ir nepakilusi iš patalo.